

İntihara Azmettirme, Teşvik, Yardım ve İntihar Kararını Kuvvetlendirme İddiasında Adli Psikiyatrik Değerlendirme: Bir Olgu Sunumu

Altan EŞSİZOĞLU¹, Mustafa SERCAN²

ÖZET

Türk Ceza Kanunu, intihar davranışını suç saymamasına rağmen 84. Maddesine göre başkasının intihar etmesine her türlü katkı (azmettirme, teşvik, yardım, intihar kararını kuvvetlendirme) suçtur. Ancak bu maddeye göre açılan dava sayısı da, adli psikiyatrik bilirkişilik isteği de çok azdır. Bu davalarda adli psikiyatrik bilirkişilik, intihar edenin psikiyatrik değerlendirmesine ve azmettirmekle suçlanan kişiyle ilişkilerinin çözümlenmesine dayanır. İntihar tamamlanmışsa psikiyatrik işlem bir 'psikolojik otopsi' niteliği kazanır. Bu yazıda intihar ederek ölmüş ve onu intihara teşvik ile suçlanan bir kişi hakkında düzenlenen rapor süreci paylaşılmış ve adli psikiyatrik yönleri tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İntihar, adli psikiyatri, bilirkişi görüşü

SUMMARY

Forensic Psychiatric Assessment with the Claim of Incitement, Solicitation, Assistance to Suicide, and Reinforcement of Suicide Decision: A Case Report

Although the act of suicide is not considered a crime in Turkish Criminal Law, any contribution (incitement, solicitation, assistance and reinforcement of suicide decision) to the commitment of suicide is a crime according to the 84th item. However, the number of cases opened with respect to this item as well as request for forensic psychiatric expertise is very rare. In these cases, forensic psychiatric expertise depends on the psychiatric evaluation of the individual that committed suicide and the analysis of his/her relationship with the person that incited the suicide. If the suicide is completed, then the psychiatric process gains the qualification of a "psychological autopsy". In this paper, we examined a reporting process prepared for an individual that died as a result of suicide and the person accused of inciting him to suicide. Evidence and forensic aspects are discussed.

Keywords: Suicide, forensic psychiatry, expert opinion

GİRİŞ

İntihar davranışı, bireyi, çevresini, toplumu ve sonraki nesilleri derinden etkileyen, biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin bir arada etkin olduğu karmaşık bir davranış biçimidir (Atay ve ark. 2012). Dünyada intihar hızının ortalama 100,000'de 16 olduğu, her 40 saniyede bir insanın ve her yıl yaklaşık bir milyon insanın intihar nedeniyle öldüğü tahmin edilmektedir (Swahn ve ark. 2012). Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) intihar, 15-24 yaş grubu için üçüncü, 25-34 yaş grubu için ise ikinci en sık ölüm nedenidir (Sussman ve ark. 2002). Türkiye İstatistik Kurumu (2015) verilerine göre ölümlerle sonuçlanan intihar sayısı, gözden geçirilen 2013 ve 2014 yılı verilerine göre 3 bin 252 iken 2014 yılında 3 bin 65'tir. İntihar

edenlerin %74,3'ünü erkekler, %25,7'sini kadınlar oluşturmuştur. Kaba intihar hızı, yüz bin nüfus başına düşen intihar sayısı olup, 2013 yılında yüz binde 4,27 iken 2014 yılında yüz binde 3,97'dir. Diğer bir ifade ile 2014 yılında her yüz bin kişiden yaklaşık dördü intihar etmiştir.

Ceza yasalarının intihar davranışını değerlendirmesi tarih boyunca değişkendir. On dokuzuncu yüzyılda, intiharla ölmüş kişinin dinsel ve toplumsal yönden dışlanması, bedeninin ve adının aşağılanması yanında, intihar girişimi sonrası sağ kalmış kişinin de cezalandırılmasına dayalı bir uygulama yaygındı. Günümüzde az sayıda olmakla birlikte, ceza yasalarında intiharla ölmüş kişinin yakınlarına ve intihar girişiminde bulunmuş kişiye ceza düzenleyen ülkeler (Malezya, Kuzey Kore,

Geliş Tarihi: 15.04.2016 - **Kabul Tarihi:** 20.06.2016

¹Doç., Psikiyatri AD., Eskişehir Osmangazi Üniv. Tıp Fak., Eskişehir. ²Prof., Emekli Öğretim Üyesi, Psikiyatri Bl., İstanbul.

Dr. Altan Eşsizoglu, e-posta: altanessizoglu@gmail.com

doi: 10.5080/u18246

Singapur) vardır. Hindistan bu cezayı 2014 yılında kaldırmıştır. Öte yandan, acısız ölüm (euthanasia-ötenazi) ayrı tutulmak üzere, intihar eden kişiyi bu eyleme yönlendirme, teşvik, yardım, kolaylaştırma ve kararını kuvvetlendirme hemen bütün ülkelerde suç sayılmaktadır (Mishara ve Weisstub 2016).

Ülkemizde tamamlanmamış intihar eylemi ya da intihar girişimi suç sayılmaz ancak intihara yardım Türk Ceza Kanunu (TCK) (2004) 84. Maddesi kapsamında suç olarak tanımlandığından, intihar eylemi adli yönden soruşturulur ve gerekli görülürse kovuşturulur. Söz konusu yasa maddesine göre; 1- Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intihara herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır, 2- İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır, 3- Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır, 4- İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulur.

Psikiyatri uzmanlarından TCK'nın bu maddesi kapsamında bilirkişilik istenmesi nadirdir. Bu olgu sunumunda; TCK'nın 84. Maddesi kapsamında hakkında rapor düzenlenmesi istenen bir kişi hakkında düzenlenen adli raporun ve bu raporun düzenlenmesi sürecinde izlenen yolun paylaşılması amaçlanmıştır. Sunumda kişi, yer adları ve olay yılı değiştirilmiştir.

OLGU

Mahkeme hastane yönetimine resmi olarak X hakkında bilirkişi raporu düzenleme görevi vermiş, ruh sağlığı ve hastalıkları bölümünce adli psikiyatrik rapor düzenlenmiştir. 7 Eylül 2014'de, saat 17.00 sıralarında yalnızken, tüfikle kendini öldürmüş olan Y'nin olay öncesinde telefon mesajı yoluyla kurduğu iletişimde X'in yazdıklarının "başkasını intihara yönlendirme", "intiharın gerçekleşmesine yardım etme" suçlarının unsurlarını oluşturup oluşturmadığı ve "bu mesajların ölü kişinin intiharını kuvvetlendirip kuvvetlendirmediğinin belirlenmesi" istenmiştir. Bu amaçla soruşturma evrakı ve dava dosyası incelenmiş, istek üzerine mahkemece hastaneye gönderilen sanık X, Y'nin anne-babası ve arkadaşları (Z ve W) ile görüşülmüştür.

İnceleme ve görüşmeler sonucunda suçlamaya konu olan olayın özeti şöyledir: Y, 17 yaşında ve lise öğrencisi bir gençtir. Y'nin bir eylül günü saat 17.00 sularında evde yalnız başına iken ruhsatlı yarı otomatik av tüfeği ile kalbinin bulunduğu sol göğüs boşluğuna ateş edilme suretiyle olay yerinde öldüğü ve ölümün intihar yoluyla olduğu anlaşılmıştır. Olayla ilgili başlatılan soruşturma iki buçuk ay sonra "kovuşturmaya yer olmadığı" gerekçesiyle sonlandırılmıştır. Ancak Y'nin babası,

olaydan 4 ay kadar sonra Y'nin kız arkadaşı olan X'ten, intihar ettiği gün telefonuna gönderdiği mesajlarla oğlunu intihara yönlendirdiği ve azmettirdiği yönünde şikayetçi olmuş, dava bu şikayet üzerine açılmıştır.

Y'nin olay yerinde bıraktığı "ölüm sebepim hiç kimse değildir, sınıfta kaldığım için kendimi vuruyorum. Bu gururla yaşayamam herkes hakkını helal etsin... anne baba kardeşlerim sizi çok seviyorum... Elveda" şeklinde bir not bulunmuştur.

Y'nin babası, olay günü "oğlunun herhangi bir düşmanının bulunmadığını, Y'nin neden intihar ettiğini ve bir derdi olup olmadığını bilmediğini" belirtmiştir. Olaydan 8 ay sonra baba ile yapılan görüşmeden; baba-oğul ilişkilerinin iyi olduğu, Y'nin birkaç aydır tahammülsüz ve öfkeli olduğu, kavgada bir kişinin burnunu kırdığı, X'in bir süredir Y'nin arkadaşı olduğu, 7. ve 40. günlerde yapılan mevlitlere de katıldığı, ailesinde intihar sonucu ölen bir kişinin olduğu öğrenilmiştir.

Y'nin ölümünden 8 ay sonra annesiyle yapılan görüşmeden; Y'nin, doğum ve gelişiminin normal olduğu, çabuk parlayan ve çabuk sönen bir kişi olduğu, öğretmenlerince "saygılı ancak dersler konusunda sorumsuz" şeklinde tanımlandığı, av merakı dışında silahlarla ilgilenmediği, babasının kendisi hakkındaki yorum ve düşünceleri konusunda oldukça hassas olduğu, sınıfta kaldığının babası tarafından duyulmasını istemediği öğrenilmiştir.

Y'nin amca oğlu ve erkek kardeşinin olay günkü beyanından; Y'nin olaydan bir gün önce keyifsiz, moralsiz olmadığı, bir sorundan söz etmediği, sınıfta kaldığı, intihar etme nedeni dersler olabileceği, X ile o güne dek bilinen sorunlarının olmadığı, kız konularını önemsemediği anlaşılmıştır.

Y'nin aynı köyden arkadaşları olan Z ve W ile olaydan 13 ay sonra yapılan görüşmeden; Y'nin son 5 ayda değiştiği, kavgacı olduğu, son bir yılda derslere devam etmediği, sevgiliyle buluşmayı tercih ettiği ve babasının sert birisi olduğu öğrenilmiştir.

X'in 05 Şubat 2015 tarihli ifadesinden; Y ile intihar ettiğinde dört aydır sevgili oldukları, 2 gün önce Y'nin X'e "sınıfta kaldığını, ailesinin durumdan haberi olmadığını, bu nedenle intihar etmek istediğini" söylediği, Y'nin okulun başlama döneminde çok stresli olduğu, olay günü cep telefonu ve Facebook üzerinden görüştükları, kıskançlık nedeniyle tartıştukları, bunun sonucunda Y'nin ilişkiyi bitirdiğini ifade ettiği, X'in buna razı olmadığı, Y'yi ikna edememesi üzerine "ben de senden ayrılıyorum" diye tepki gösterdiği anlaşılmıştır. Y'nin daha sonra telefon mesajıyla "sınıfta kaldığımı ailesine söyleyemeyeceği" gerekçesiyle intihar edeceğini ve X'i de sevmediğini yazdığı; X'in ise "ben de seni sevmiyorum kendini öldürecekse de öldür" ve "ben de kendimi öldüreceğim, 45 hap içtim" şeklinde mesaj gönderdiği; bunun üzerine Y'nin, "tamam" şeklinde bir mesajla cevap verdiği ve daha sonra da X'in gönderdiği hiçbir mesaja yanıt vermediği, bildirilmiştir. X'in verdiği ifadede; söz konusu mesajları bir anlık öfkeyle gönderdiği, son mesajlarına yanıt gelmemesi üzerine Y'ye ulaşmaya çalışıp ulaşamayınca babasını aradığı, kardeşine

sosyal paylaşım sitesi üzerinden haber verdiği, amcasının oğluna telefonla ulaştığı ve Y'nin kendisini öldürmeye çalışabileceğini bildirdiği öğrenilmiştir.

Dava dosyasından; X ile Y arasında olay günü toplam 1 saat, 40 dakika, 23 saniyelik sürede 44 mesaj gidip geldiği, bunların 24'ünü Y'nin, 20'sini X'in yazdığı anlaşılmıştır. Bu mesajlarda; 1- Y'nin sadakatsizlik üzerinden X'i suçladığı, intihardan bu nedenle söz ettiği, mesajlardan "*Buradaki hayattan bıktım. Çalış, her gün babamla kavga et*" diye yazdığı, bunun dışında yazışmanın ikili ilişki üzerinden yürüdüğü anlaşılmaktadır. 2- İkili ilişki üzerinden yürüyen tartışmada birçok kez Y'nin "*sılabı kendine doğrulttuğu, tetiğe basamadığı, X sevdiğini yazarsa vazgeçebileceği*" teması ağırlıkta olsa da, X'i suçlamayı sürdürdüğü görülmektedir. Buna karşılık X'in sadakatsizliği reddettiği, sevdiği halde onun da ilişkiyi bitirmek istediği, isterse birlikte intihar edebileceklerini yazdığı, son olarak da 45 adet 1000 mg'lık tablet içerek intihar girişiminde bulunduğu bilgisini ilettiği görülmektedir. 3- Bu yazışmada Y'nin son mesajında "*Seni sevmiştim senden de sevgi ve saygı beklemiştim ve beni kandırmamanı...*" yazdığı görülmektedir.

Y'nin ölümünden yaklaşık 10 ay sonra X ile görüşülmüştür. X'ten; *Y ile ölümünden 4 ay önce tanıştıkları, Y'nin babasından çok çekindiği, bu nedenle de bütünlemeye kaldığı halde sahte karne düzenleyerek babasına sınıfı geçtiği bilgisini verdiği, ölümünden iki gün önce bütünleme sınavlarına giremediği, sınıfta kaldığı, bunun üzerine intihardan söz etmeye başladığı* öğrenilmiştir. X'in görüşmede söylediklerinin dava dosyasındakiler ile uyumlu olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak incelediğimiz konu ile ilgili olarak mahkemeye sunulmak üzere hazırladığımız raporun tartışma ve sonuç bölümleri aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

Tartışma: 1- 15-20 yaş arasındaki kişiler ruhsal yapı bakımından henüz tam olgunlaşmamışlardır, tutum ve davranışları dalgalanmalar gösterebilir. Yetişkinler gibi akıl yürütebilseler de değerlendirme için gerekli zihinsel donanım henüz tamamlanmamıştır. Kararlarında duygusal ton ağır basar. Bu ruh hali "*ani ve ayrıntılı düşünülmemiş*" eylemlerin gerçekleşmesine zemin oluşturabilir. Bu olayda Y'nin tahmin ettiği olumsuz sonuçlardan kaçınmak için bütünlemeye ve sınıfta kaldığını gizleyemez hale geldiğinde daha büyük bir krizle karşı karşıya kaldığı, çözümsüzlük, tıkanıklık ve çaresizlik yaşadığı anlaşılmaktadır. 2- Duygusallık ve mantıklı değerlendirme yetersizliği, gençlerin karşı cinsten kişilerle ilişkilerinde de görülür. Karşı cinsle ilişkilerinde gençler yaygın olarak "*tam bağlanma olmayan duygusal ilişkiler*" yaşar bu nedenle ilişkiler de kısa sürelidir. Seyrek olarak da kuvvetli bağlanma biçiminde tutkulu ilişkiler gerçekleşir. Tutkulu ilişkilerde, kaybetme korkusu ve ilişkinin sonlanmasıyla ilgili tehdit algısı ilişkiye egemen olabilir. Olağan sosyal davranışları bile "*ihamet*" olarak tanımlama tutumu ilişkiyi belirleyebilir. Kişilerin başka

zorlanmalar altında olduğu durumlarda bu risk daha da büyür. İnceleme sonucunda; davalı X ile intihar etmiş olan Y arasındaki ikili ilişkinin, Y açısından "*tutkulu bağlanma*" niteliğinde olduğu ve Y'nin ilişkinin bitme olasılığını ölüme eşdeğer saydığı, mesajlarından anlaşılmaktadır. Günümüzde gençler bakımından olağan bir sosyal davranış sayılabilecek olan *Facebook'ta selamlama*"nın bir ihanet olarak tanımlanması bunu göstermektedir. Bu konuda X'in ihanet algısını ortadan kaldırmak için ortaya koyduğu ikna gerekçelerinin Y'ye yeterli gelmediği anlaşılmaktadır. 3- İntihar, yapısı itibarıyla bir saldırı eylemidir. Alışılmış saldırganlıktan farklı olarak hedef, kişinin kendisidir. İntihar eylemini kapsayan zaman diliminde, intihar eden kişinin ruh hali çok özeldir. Bu zaman diliminde kişi öznel olarak "*kendisi için bütün yolların tıkanmışlığı*" kanısına varmıştır. Şiddetli bir "*çaresizlik*" ve "*umutsuzluk*" içindedir. Kişi bu zaman kesitinde iken, ikna edici sözleri aklen değerlendirebilecek bir ruh halinde değildir. Bu ruh hali "*depresyon*", "*şizofreni*", "*yoğun alkol-madde etkisi altında olma*" gibi ruhsal hastalıklardan birinin etkisinde olabileceği gibi "*yoğun kriz durumlarında*" da yaşanır. İntiharın gerçekleştiği zaman diliminde yapılan bu değerlendirme "*gerçeğin eksik ve dolayısıyla yanlış değerlendirilmesi*" şeklinde tanımlanabilecek olumsuz bir ruh halidir. 4- Böyle durumlarda ruh sağlığı profesyonellerinin mesleki uygulama kılavuzları, kişinin bir psikiyatri kliniğine yatırılarak intihar riski geçinceye kadar koruma ve tedavi altına alınmasını kurala bağlar. Yani kişinin kararından vazgeçmesini sağlayacak çaba kısa zaman içinde gerçekleştirilemez. Bu haldeki kişinin profesyonel olmayan, kendisi de genç yaşta olan ve yukarıda tanımlanan ruhsal yapı içinde olan biri tarafından eylemden vazgeçirilmesi, hele bir telefon mesajlaşması sırasında neredeyse olanaksızdır. Çevresindekileri "*kendini öldürmekle tehdit davranışı*" ile "*kendini öldürme (intihar) davranışı*"nın ayrımı ruh hekimliğinin güç konularından biridir. İntihar tehdidi ya da gösterisi ile intihar (kendini öldürme) davranışı arasında ayırım yapmak, ruh sağlığı profesyonelleri bakımından bile her zaman kolay değildir. Ruh sağlığı profesyoneli olmayanlar içinse bu ayırımı yapmak son derecede güçtür. Ayırımı yapması gereken kişinin, intihar edeceğini söyleyen kişiyle ailevi ya da duygusal yakınlığı olması durumunda bu güçlüğü daha da artması kaçınılmazdır. Yanılgı "*ölme isteğini abartılı algılama*" şeklinde olabileceği gibi, tam tersine "*ölme isteğinin şiddetini kavrayamama*" şeklinde de olabilir. 5- Dava konusu olayda Y'nin ölüm isteğini X'in doğru değerlendirme becerisinin yeterli olması beklenebilir bir durum değildir. İncelenen mesajlaşmalarda geçen "*öldür kendini*" anlamına gelecek çeşitli cümleler tam tersine intiharı engelleme amacıyla söylenmiş "*zıt yönlendirme*" olarak değerlendirilebilir. Zıt yönlendirme ile önleme çabasının bir başka örneği de "*ben de kendimi öldürüyorum*" içerikli mesajdır. Y'nin intihar kararını vermesine temel olan durumun ağırlıkla ders başarısızlığına bağlı krizle ilgili olduğu, X ile ikili ilişkisinde yaşanan yaş dönemine uygun krizlerin de buna katkı sağlamış olabileceği ancak bu ikili ilişkide

yaşanan krizlerin olağan ikili ilişkilerde yaşanabilecekten daha yüksek önemde olmadığı, X'in Y'yi intihara yönlendirme kastının bulunmadığı kanısı oluşmuştur.

Sonuç: İnceleme ve görüşmeler sonucunda Y'nin intiharla ölümü ile bağlantılı olarak X'in mesajlarıyla; kasten ya da ihmal sonucu Y'yi intihara yönlendirme suçunu; kasten ya da ihmal sonucu Y'nin intihar eylemine yardım etme suçunu işlediğine ilişkin tıbbi (psikiyatrik) kanıtlarının bulunmadığı; bu mesajların Y'nin intihar kararını kuvvetlendirdiği yönünde herhangi bir tıbbi (psikiyatrik) kanıt elde edilmediği tıbbi kanaatine varılmıştır.

TARTIŞMA

İntihar davranışı özellikle gençler arasında yaygın olarak görülmekte; ergenlerde ölüm nedeni olarak üçüncü sırada yer almaktadır (Cash ve Bridge 2009). Yapılan çalışmalar ergen intiharlarının daha dürtüsel nitelikli olduğunu göstermektedir (Parellada ve ark. 2008). Ergen intiharlarında; öfke, saldırganlık ve dürtüsel davranışlar gösterme, sorun çözme becerilerinin yetersizliği ve yaşamı sürdürmek için yeterli neden bulamama gibi değişkenlerin önemli rol oynadığı bilinmektedir (Scoliers ve ark. 2009; Karch ve ark. 2013; Lin ve ark. 2016). Sunduğumuz olguda dürtüsellik ve özellikle sorun çözme becerisinin yetersiz olması, intihar davranışında önemli rol oynamıştır. Yaşları 18-30 arasında değişen on tamamlanmış intihar olayına yapılan psikolojik otopsi sonucunda; özerkleşmede başarılı olamama, utanç duygusunun üstesinden gelememe ve öfke duygusundan kurtulamamanın önemli faktörler olduğu belirlenmiştir (Rasmussen ve ark. 2014). Olgumuzun da özellikle sınıfta kalmış olması nedeniyle duyduğu utanç ve babasıyla ilişkisinde ortaya çıkan öfke duygusu intihar davranışında önemli rol oynamıştır. Benzer olaylar için bilirkişilik yapmak üzere görevlendirilecek psikiyatri uzmanları, ergen ve gençlerin intihar davranışını değerlendirirken, bu çağlarda olanlarla yetişkinlik ve yaşlılık çağındaki kişiler arasında intihar davranışı ile ilgili farklar olduğunu gözetmelidirler.

Yapılan adli psikiyatrik değerlendirmede dikkat edilen hususlardan biri de intihar eden olgunun akıl hastalığı veya akıl zayıflığı olup olmadığı, kişinin geçici bir nedenle davranışları üzerindeki kontrolünün azalıp azalmadığıydı. TCK'nın 84. Maddesi'ne göre; işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar. Sunduğumuz olgu da gerek dosya incelemesinden gerek yakınları ile yapılan görüşmelerden alınan bilgiler çerçevesinde kişinin algılama yeteneğinin gelişmemiş olduğuna veya ortadan kalktığına dair herhangi bir veriye rastlanmamıştır. Bu husus TCK'nın 84. Maddesi

kapsamında yapılacak bilirkişilik uygulamalarından düzenlenecek raporun sonuç kısmını etkileyeceğinden göz önünde bulundurulmalıdır.

Gerçekleştirdiğimiz bilirkişilik uygulamasında; dava ile ilgili olay yeri inceleme raporları, otopsi raporu, ilgili kişilerin ifade tutanakları ve kişi ile o dönemdeki kız arkadaşı arasındaki mesajlaşmaları içeren dava dosyasının tümü incelenmiş, kişinin ailesiyle, arkadaşlarıyla ve aynı zamanda davalı olan kız arkadaşıyla görüşülmüştür. İntihara yönlendirme iddiasının söz konusu olduğu davalarda dava dosyasının tümü, varsa dosyadaki fotoğraf veya video kayıtları, intihar edenin bıraktığı notlar, dava dosyasına girmiş telefon, mesaj ya da sosyal medya kayıtları, suçlanan ya da intihar edenin varsa tıbbi-psikiyatrik tedavi kayıtları, belgeleri incelenmelidir. Ancak bununla yetinilmemeli, intihar tamamlanmamışsa, girişimde bulunmuş olanla, intihara yönlendirdiği iddia edilen kişi veya kişilerle, tanıklarla, intihar girişiminde bulunan veya intihar sonucu ölen kişinin yakınları ile görüşülmesi gerekir. Bu veriler toplanmadan ve yeterli ayrıntılara ulaşılmadan, doğru bir psikiyatrik kanı oluşturmak güçtür. Bu tür davaların bilirkişiliğinde gerek duyulan bilgi kaynağının (kişi, belge vb) sağlanmasını mahkemeden istemekten kaçınmamak önemlidir. Tamamlanmış intihar sonucu ölen ergenlerin intihar notlarında intihar davranışından, çoğunlukla şüpheye ve kafa karışıklığına yer bırakmayacak şekilde kendilerini sorumlu tuttıkları ve bu notların yetişkinlerin bıraktıklarına göre daha az bilgi içerdiği bildirilmiştir (Freuchen ve Grøholt 2013). Olgumuzun bıraktığı intihar notunun da benzer özelliklere sahip olduğu söylenebilir. Psikolojik otopsi yöntemi ile tamamlanmış intiharların incelendiği bir çalışmada soygeçmişte tamamlanmış intihar varlığının risk faktörü olduğu belirlenmiştir (Phillips ve ark. 2002). Olgumuzun baba tarafından bir akrabasının da tamamlanmış intihar sonucu öldüğü öğrenilmiştir.

ABD'de mahkemeler, intihar girişiminin öngörülebilir olup olmadığı hususunu oldukça ince eleyip sık dokumaktadır. Çünkü mahkemelerin bakış açısını "hukuken, intihar öngörülebilirse önlenebilir de" ilkesi belirlemektedir. Ancak öngörülebilirlik hukuki bir ilkeye dayansa da, sezgisel yönden olanaklı görünse bile, bilimsel yönden tanımlanabilir olmayan, sınırları belirsiz ve en önemlisi klinik uygulamada nesnel karşılığı olmayan bir kavramdır. Öngörülebilirlik, klinisyenlerin intihar girişimini tahmin edebileceği anlamı taşımaz ve taşımamalıdır (Saddock ve ark. 2015). Bir kişinin intihar edeceğinin öngörülebilmesinin klinisyenler için bile bu kadar güç olduğu gerçeği, TCK'nın 84. Maddesi kapsamında yapılacak bilirkişilik değerlendirmelerinde, olgumuzda da yaptığımız gibi, göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak; çoğu zaman bir psikopatolojinin söz konusu olmadığı bu tür davaların bilirkişiliği, yasa maddesinde ifade edilen durumun gerektirdiği psikiyatrik değerlendirmeyi yapabilmeye dayanır. İntihara azmettirmekle suçlanan kişiler

hakkında bilirkişilik işlemi, TCK 84. Madde gereğince hem intihar edenin, hem azmettirmekle suçlanan kişinin, hem de buldukları koşulların ve ortamın ayrıntılı psikiyatrik değerlendirmesini gerektirir. Bu tür davalarda bu üç öğeden herhangi birinin eksik değerlendirilmesi yanlışlık olasılığının artması anlamına gelir. İncelenecek kişilerden biri ölmüş olacağından, bu kişinin ruhsal değerlendirmesi zorunlu olarak dolaylı veriler üzerinden yapılacaktır. Bu durum, gerek duyulan veri

kaynaklarının saptanması konusunda bilirkişinin yaratıcı olmasını gerektirmektedir. Öte yandan olağan adli psikiyatrik işlemlerde akıl hastalıkları ve ceza sorumluluğu gibi yaygın durumlar söz konusu olduğunda yararlandığımız genel kanılar ve kanı oluşturma yöntemleri bu tür durumlarda pek yararlı olmaz. Önümüze gelen olgunun ve sorunun anlaşılması için veri gereksinimini bilirkişinin belirlemesi ve mahkemeden sağlanmasını istemesi temel kuraldır.

KAYNAKLAR

- Atay İM, Eren İ, Gündoğar D (2012) Isparta il merkezinde intihar girişimi, ölüm düşünceleri yaygınlığı ve risk faktörleri. *Türk Psikiyatri Derg* 23:89-98.
- Cash SJ, Bridge JS (2009) Epidemiology of youth suicide and suicidal behavior. *Curr Opin Pediatr* 21:613-9.
- Freuchen A, Grøholt B (2015) Characteristics of suicidenotes of children and young adolescents: An examination of the notes from suicidevictims 15 year sand younger. *Clin Child Psychol Psychiatry* 20:194-206.
- Karch DL, Logan J, McDaniel DD ve ark. (2013) Precipitating circumstances of suicide among youth aged 10-17 years by sex: data from the National Violent Death Reporting System, 16 states, 2005-2008. *J Adolesc Health* 53(Suppl. 1):51-3.
- Lin L, Zhang J, Zhou L ve ark. (2016) The relationship between impulsivity and suicide among rural youth aged 15-35 years: a case-control psychological autopsy study. *Psychol Health Med* 21:330-7.
- Mishara BL, Weisstub DN (2016) The legal status of suicide: A global review. *Int J Law Psychiatry* 44:54-74.
- Parellada M, Saiz P, Moreno D ve ark. (2008) Is attempt suicide different in adolescent and adults? *J Psychiatr Res* 157:131-7.
- Phillips MR, Yang G, Zhang Y ve ark. (2002) Risk factors for suicide in China: a national case-control psychological autopsy study. *Lancet* 360:1728-36.
- Rasmussen ML, Haavind H, Dieserud G ve ark. (2014) Exploring vulnerability to suicide in the developmental history of young men: a psychological autopsy study. *Death Stud* 38:549-56.
- Sadock BJ, Sadock VA, Ruiz P (2015) *Adli Psikiyatri* (Çev.: A Eşsizoglu). Kaplan & Sadock Psikiyatri içinde (Çev. ed. : A Bozkurt). Ankara, Güneş Tıp Kitapevleri, 2016, s. 1381-1391.
- Scoliers G, Portzky G, Madge N ve ark. (2009) Reasons for adolescent deliberate self-harm: a cry of pain and/or a cry for help? Findings from the child and adolescent self-harm in Europe (CASE) study. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 44:601-7.
- Sussman MP, Jones SE, Wilson TW ve ark. (2002) The Youth Risk Behavior Surveillance System: updating policy and program applications. *J Sch Health* 72:13-7.
- Swahn MH, Palmier JB, Kasirye R ve ark. (2012) Correlates of suicide ideation and attempt among youth living in the slums of Kampala. *Int J Environ Res Public Health* 9:596-609.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Haber Bülteni (2015) Sayı: 18626. <http://www.tuik.gov.tr/Pre-Haber-Bultenleri.do?id=18626>.
- Türk Ceza Kanunu 2004. Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi: 26/9/2004, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 12/10/2004, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı: 25611.